

Norecopa
Veterinærinstituttet
Postboks 8156 Dep.
0033 Oslo
www.norecopa.no

Årsberetning for 2010

Innledning

Norecopa er Norges konsensus-plattform for erstatning, reduksjon og raffinering av dyreforsøk. Plattformen ble formelt stiftet den 10. oktober 2007 som en selvstendig medlemsorganisasjon med eget styre og årsmøte som det høyeste organet. Ingen endringer i vedtektene er blitt gjennomført i 2010. Halvparten av styremedlemmene ble valgt på stiftelsesmøtet på 2 år, d.v.s. til oktober 2009. Etter en høringsrunde med medlemmene og valgkomitéen ble det bestemt at valget for disse styremedlemmene skulle utsettes til det ordinære årsmøtet i juni 2010.

Styrets sammensetning frem til årsmøtet i 2010 var:

Bente Bergersen (styreleder), Mattilsynet (2 år)

vara: Kathrine Ryeng, Mattilsynet (2 år)

Signe Videm, GE Healthcare (4 år)

vara: Kjetil Fyrand, Pharmaq AS (4 år)

Dag Marcus Eide, Nasjonalt folkehelseinstitutt (4 år)

vara: Aurora Brønstad, Universitetet i Bergen (4 år)

Live Kleveland, Dyrevernalliansen (2 år)

vara: Jannicke Gram, Dyrebeskyttelsen (2 år)

Revisor: Bjørn Flatland, VESO

På årsmøtet den 3. juni 2010 ble Bente Bergersen gjenvalgt som styreleder. Johan Teige, Mattilsynet, ble valgt inn som hennes varamedlem. Anton Krag, Dyrevernalliansen, ble valgt som nytt hovedmedlem istedenfor Live Kleveland, og Tanya Schumacher, Dyrebeskyttelsen Norge, ble valgt som hans varamedlem. I desember 2010 tok Dag Marcus Eide permisjon for

å reise utenlands, og hans varamedlem Aurora Brønstad har deretter fungert som hovedstyremedlem i Norecopa siden.

Valgkomitéen var også på valg. Medlemmene frem til årsmøtet var:

Bjørn Groven, Mattilsynet

Adeleid Haugen, Dyrevernalliansen

Gunn Harriet Knutsen, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening

Dag Sørensen, Rikshospitalet

Disse ble gjenvalgt på årsmøtet. I september 2010 gikk Dag Sørensen bort. Hans plass ble ikke fylt i beretningsåret.

Overordnede mål

Norecopas overordnede mål, å fremme “de 3 R’ene” (Replacement, Reduction, Refinement) innenfor dyreforsøk i Norge, er beskrevet i mer detalj i aktivitetsplanen for organisasjonen som godkjennes på årsmøtene. Norecopa skal bidra til å øke kunnskap om de 3 R’ene, fungere som et kompetansesenter (nasjonal plattform), tilstrebe konsensus mellom interessepartene (forvaltningen, forskningen og undervisningen, industrien og dyrevernsbevegelsen), spre informasjon og være medlem av den europeiske interesseorganisasjonen for nasjonale plattformer, *ecopa* (www.ecopa.eu).

Sekretariatet

Adrian Smith er ansatt i fast 50% stilling som sekretær for Norecopa. I samråd med Norecopas styre har han en hjemmekontoravtale med Veterinærinstituttet. Sekretariatet er tilknyttet Veterinærinstituttet og er lagt direkte under lederen for Avdeling for dyrehelse (omdøpt til Avdeling for helseovervåking fra 1.1.11), som har personal- og økonomiansvar. Sekretæren har hatt noe kontorstøtte fra Merete Erlendsen, Administrasjonen i forbindelse med utsendelse av medlemskontingent og medlemsbevis.

Nettsidene

Norecopa har hatt egne nettsider (www.norecopa.no samt med suffiksene .info, .com, .eu, .net og .org) siden februar 2008. Disse redigeres fortløpende av sekretæren. Verktøyet Google Analytics ble installert like før inngangen til 2010 for å skaffe bedre kunnskap om hvordan nettsidene brukes. Det var tilsammen 5158 besøk til nettstedet fra 65 land (2035

unike personer) i 2010, i gjennomsnitt 14 treff pr. dag. Disse leste tilsammen 12 293 nettsider (ca. 33 sider pr. dag). Trendene i trafikken i 2010 vises i figuren nedenfor.

En ny utgave av nettsidene, med mer oversiktlig inngangsmeny, ble lansert i januar 2010. I tillegg ble de nye sidene optimalisert for søkemotorene på Internett, for å øke antallet treff. I desember 2010 ble en oppgradert versjon av redigeringsverktøyet installert. Firmaet EDB Totalpartner, som drifter nettsidene til Norecopa, ble engasjert til dette arbeidet.

Medlemstall

Ved utgangen av 2010 var det 47 institusjoner eller avdelinger med fullt medlemskap (mot 41 i 2009) og 20 privatpersoner med assosiert medlemskap (11 i 2009). De fleste av de store forsknings-institusjoner er medlemmer av Norecopa

(<http://www.norecopa.no/sider/tekst.asp?side=24>).

Revidert regnskap for 2010

Norecopas budsjett for 2010 besto av kr 800 000 fra departementene (Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) bevilget som forvaltningsstøttetiltak over Veterinærinstituttet) samt medlemskontingent (budsjettet til kr 27 500). (*Regnskapet for 2010 blir revidert av Norecopas revisor, Bjørn Flatland*).

Regnskapet viser et overskudd på kr 2 337,89 i forhold til budsjettet.

Arbeidsgruppe: Categories of Severity

En av konklusjonene fra Norecopas internasjonale konsensusmøte “Harmonisation of the Care and Use of Fish in Research” som ble arrangert på Gardermoen i september 2009, var behovet for retningslinjer om klassifisering av prosedyrer på fisk i henhold til deres belastningsgrad. Slike *Categories of Severity* blir det påbudt å benytte når EUs reviderte forsøksdyrdirektiv trer i kraft i 2013. Norecopa utnevnte en arbeidsgruppe, ledet av dr. Penny

Hawkins, Storbritannia, som i desember 2010 avga sin rapport. Rapporten ble sendt til tidsskriftet *Laboratory Animals* kort tid etterpå.

Fagseminar, 3R-prisen og årsmøte

Norecopa arrangerte sitt årlige fagseminar og det tredje årsmøtet på Adamstua den 3. juni 2010. Fagseminaret besto av to foredrag:

1. *Kreftforskning og de 3 R-ene: fra mus til menneske med hundens hjelp* (Veronica Kristiansen, NVH)
2. *Kjenner fisk smerte? De siste forskningsresultatene* (Janicke Nordgreen, NVH)

Deretter ble Norecopas pris til fremme av de 3 R-ene (3R-Prisen) delt ut for første gang. Prisen besto av et diplom og kr 30 000,-. Det var 6 nominerte til prisen, som gikk til algetoksin-laboratoriet på Norges veterinærhøgskole, for deres arbeid med å erstatte smertevoldende museforsøk med kjemiske metoder. Priskomiteén besto av Gunvor Knudsen (forvaltningen, leder), Lasse A. Skoglund (akademiet), Knut Dahl (industrien) og Torill Malmstrøm (dyrevernebevegelsen).

Under årsmøtet ble bl.a. årsberetning og regnskapet for 2009 samt budsjettforslaget for 2010 og aktivitetsplanen for Norecopa godkjent. Aktivitetsplanen består av overordnede mål, en kortsiktig del (2010) og en langsiktig del (2011-2013). Stortingsrepresentant Alf Egil Holmelid (SV) holdt et innlegg med tittel *Er Stortinget opptatt av dyr og forskning?* Sakspapirene fra årsmøtet er tilgjengelige på Norecopas nettsider (<http://www.norecopa.no/sider/tekst.asp?side=13>).

Kartlegging av anvendelsen av de 3 R-ene i fiskeforskning

Norecopa har påpekt ovenfor Norges Forskningsråd (NFR) at det er viktig å kartlegge dagens status og holdninger til de 3 R'ene. Kunnskap om dagens situasjon, kombinert med opplæring i de 3 R'ene, er viktig for å få større forståelse for alternativer, som igjen kan føre til bedre velferd. Norecopa sendte derfor en søknad til NFR i august 2009 med en ramme på kr. 400 000, for et prosjekt med navnet 3R-KART. Det er ønskelig å foreta befaringer på forsøksdyravdelinger som har fiskestudier og gjennomføre dybdeintervjuer for å få en oversikt over antall fisk og art som brukes og til hvilket formål. Omfanget av de forskjellige studiene og hvorvidt studiene må betraktes som smertevoldende eller ikke vil også bli undersøkt. Samtidig vil forståelsen av ulike begrep som 'enkel prøvetaking', 'smertevoldende

forsøk' m.m. gjennomgås. Kunnskapen om fiskens krav til levested og i hvilken grad de 3 R'ene er implementert, vil samtidig bli kartlagt. Norecopa fikk dessverre avslag på denne søknaden fra NFR.

Norecopa sendte en tilsvarende søknad til Dyrevernalliansens dyrevernfond (www.dyrevernfondet.no) i 2010 og har fått kr 100 000 i støtte til prosjektet. Arbeidet med 3R-KART starter derfor opp i begynnelsen av 2011.

Norecopa har også hatt kontakt med FKD i denne saken, og oversendte en lignende søknad i desember 2010. Saken behandles i januar 2011.

Internasjonalt konsensusmøte om husdyrforsøk

Norecopa har arbeidet med planer for et nytt internasjonalt konsensusmøte med tittel "Harmonisation of the Care and Use of Agricultural Animals in Research". Møtet arrangeres på Clarion Hotel Oslo Airport i perioden 10.-12. mai 2011. Det er invitert 16 foredragsholdere, bl.a. 13 fra utlandet. Norecopa har søkt NFR om økonomisk støtte til møtet.

Spørreundersøkelse om dyreforsøk

I april 2010 engasjerte Dyrevernalliansen i samarbeid med Norecopa firmaet InFact AS til å foreta en spørreundersøkelse hvor det ble lagt inn tre spørsmål om dyreforsøk. Undersøkelsen omfattet litt over 1 000 representative velgere fra stortingsvalget i 2009.

Deltagerne ble spurt om:

1. det var akseptabelt å bruke dyr i medisinsk forskning
2. det var akseptabelt å bruke oppdrettsfisk for å utvikle medisiner mot oppdrettsrelaterte fiskesykdommer
3. myndighetene bør øremerke midler for å fremme forskning på alternative metoder uten bruk av levende dyr

Til det første spørsmålet svarte 79% menn og 67% kvinner ja. Til det andre spørsmålet svarte 71% av mennene ja, men bare 43% av kvinner. Til spørsmålet om myndighetene bør øremerke midler for å fremme forskning på alternative midler, svarte 65% ja og 12% nei, mens 21% hadde ingen bestemte oppfatning om saken. Andelen personer som svarte ja på det tredje spørsmålet, var lik i alle aldersklasser og det var relativt liten forskjell mellom menn og kvinner.

Flere opplysninger om undersøkelsen er gjengitt i Norecopas nyhetsbrev nr. 4-2010

<http://www.norecopa.no/sider/tekst.asp?side=119>).

Innlegg på årsmøte til SEB

Den 30. juni 2010 holdt dr. Penny Hawkins fra RSPCA, Storbritannia, et innlegg på års møtet til Society for Experimental Biology i Praha med tittel *Harmonisation of the Care and Use of Fish in Research*, hvor hun presenterte Norecopas arbeid med dette temaet, og særlig resultatene fra konsensumøtet med samme navn som Norecopa arrangerte på Gardermoen i september 2009.

Uttalelse om tåklipping

I mars 2010 avga Norecopa en tilleggsuttalelse om bruken av tåklipping til identifikasjon og genotyping av unge mus. Dokumentet supplerer synspunktene i Norecopas uttalelse fra desember 2008. Tillegget ble skrevet etter at flere nye forskningspublikasjoner på temaet ble offentliggjort. Begge uttalelsene foreligger på norsk og engelsk på Norecopas nettsider.

Utredning om mulighetene for å forbedre vaksinetesting på fisk

Norecopa søkte om midler i 2009 fra Dyrevernfondet til å utrede hvorvidt det er mulig å forbedre rutineene for utvikling og testing av fiskevaskiner. Prosjektet fikk en bevilgning på kr. 30.000 (<http://www.dyrevernfondet.no/forskningsprosjekter/2010/2010.html>). Brorparten av arbeidet ble foretatt høsten 2010, men prosjektet avsluttes først i begynnelsen av 2011 i påvente av en internasjonal rapport som er relevant til saken.

Standardiserte forsøksfisk

I motsetning til situasjonen hos de tradisjonelle laboratoriedyrene er det få standardiserte (genetisk like) forsøksfisk tilgjengelig, og enda færre med godt spesifisert helsestatus. Dette øker faren for at uønsket variasjon mellom dyrene i et forsøk gir utslag som har ingenting med behandlingen å gjøre, og som gjør det vanskeligere å trekke statistisk holdbare konklusjoner uten å bruke mange individer.

Norecopa har fått flere henvendelser fra en forskningsgruppe som arbeider med å produsere identiske laks. Disse dyrenes lange generasjonsintervall gjør slikt arbeid tidkrevende og dyrt. Spørsmålet er om det er institusjoner eller firmaer i Norge som er villige til å inngå som finansielle samarbeidspartnere. Det ble arrangert et møte i Oslo den 10. juni hvor

representanter fra UiO, Cryogenetics AS, Havforskningsinstituttet, Havbruksstasjonen i Tromsø og Norecopa deltok. Norecopa har ikke egne midler til å finansiere dette arbeidet, men vil støtte tiltak for å øke tilgangen på standardiserte forsøksfisk. Ulike tiltak for å fremme dette prosjektet ble diskutert på møtet.

Støtte til faglige reiser

Norecopa har i 2010 bevilget reisestøtte til klinikkveterinær Kristine Aasland Hansen i forbindelse med hennes deltagelse på FELASA/Scand-LAS symposiet i Helsinki i juni 2010.

Arbeid med et engelskspråklig kompendium i forsøksdyrlære for fiskeforskere

Mot slutten av 2009 engasjerte Norecopa et oversettelsesfirma til å utarbeide en engelskspråklig utgave av en 200-siders kompendium om forsøksdyrlære for fiskeforskere, som NVH utga i 1999 (<http://oslovet.nvh.no/fag.aspx?fag=60>). I samarbeid med forfatterne ble kompendiet oppdatert i 2010, men på grunn av kapasitetsproblemer hos enkelte kapitelforfattere blir arbeidet ikke fullført før i begynnelsen av 2011. Arbeidet er et direkte resultat av konsensusmøtet på Gardermoen i september 2009, se ovenfor.

Innlegg om Norecopa

Sekretæren har holdt innlegg om Norecopa i 2010 på:

1. Kurs i forsøksdyrlære for forskere i Oslo (5. februar, 7. mai og 15. oktober), Tromsø (8. mars), Bergen (17. mars) og Trondheim (23. november)
2. *ecopas* årsmøte i Milano, 27. november

Publikasjoner

Smith AJ & Bergersen B (2010): Konsensus om dyreforsøk - Norecopas rolle. Norsk veterinærtidsskrift 122:313-317.

Politisk kontakt

Norecopa har hatt utstrakt kontakt med departementene i beretningsåret. Norecopas sekretær og styrerepresentant Live Kleveland har drevet en del lobbyvirksomhet på Stortinget for å øke den politiske interessen for de 3R'ene og for å forsøke å få gehør for et statlig, politisk uavhengig pengfond for forsknings- og utviklingsarbeid innenfor dette feltet, slik

Næringskomitéen anbefalte Regjeringen i 2003.

Den 15. oktober hadde sekretæren et innlegg under Næringskomitéens åpne høring om forslaget til statsbudsjettet for 2011 og hadde senere kontakt med mange av komitémedlemmene. Sekretæren møtte representanter for LMD den 11. juni, og styreleder møtte representanter for FKD den 20. oktober.

Møtedeltagelse

Styreleder Bente Bergersen, og sekretær Adrian Smith deltok på et seminar med tittel *Toxicity Testing in the 21st Century and Alternative Methods*, arrangert av den italienske plattformen for de 3 R-ene (IPAM), og *ecopas* årsmøte i Milano 26.-27. november 2010. Norecopas aktivitet i 2010 ble presentert under årsmøtet.

Styremøter

Det er avholdt tre styremøter i 2010 (28. januar, 16. april og 8. september). Referatene er tilgjengelige på Norecopas nettsider (<http://www.norecopa.no/sider/tekst.asp?side=12>). Styret har holdt regelmessig kontakt mellom møtene via epost og telefon.

Øvrig arbeid i sekretariatet

Enkelte styremedlemmer i Norecopa og sekretariatet er representert i arbeidsgruppen som skal utarbeide utkast til ny forskrift om forsøk med dyr, men det var ingen aktivitet i gruppen i 2010.

Sekretariatet har sendt ut elektroniske nyhetsbrev til samtlige medlemmer pluss andre interessenter. Det er sendt ut 8 slike brev i 2010. Antallet abonnentene i 2010 har ligget på omlag 1300 personer.

Medieinnslag i 2010

Styreleder og sekretær har hatt tre kronikker i riksaviser i 2010:

- Bryr vi oss om dyreforsøk? (Adresseavisen, 25. juni 2010)
- Dyrevelferd på sparebluss (Aftenposten, 28. juni 2010)
- Forbedringer i fiskeforsøk? (Nationen, 4. desember 2010)

Kronikkene er tilgjengelige fra Norecopas nettsider (<http://www.norecopa.no/sider/tekst.asp?side=5>).

Resultatindikatorer for 2010

Ifølge aktivitetsplan for 2010 har Norecopa følgende resultatindikatorer:

1. Antallet medlemmer (inkl. assosierte)
2. Antallet henvendelser til sekretariatet
3. Antallet besøkende til nettsidene
4. Antallet abonnenter til nyhetsbrevet
5. Antallet deltagere på årsmøter og andre arrangementer i Norecopas regi
6. Antallet kronikker
7. Antallet vitenskapelige artikler
8. Antallet uttalelser og andre høringsdokumenter
9. Regnskapet

Flere av disse er omtalt tidligere i årsberetningen og det henvises til egne avsnitt for fyldigere informasjon.

ad 1:

Antallet medlemmer ved utgangen av 2010 var:

- 47 institusjoner
- 20 privatpersoner

ad 2:

Sekretæren har mottatt ca. 1 500 eposter . Dette antallet inkluderer kommunikasjon med styremedlemmene. Han har selv sendt ca. 1300 eposter i løpet av året.

Blant viktige enkelthenvendelser kan nevnes kontakt med NFR, FKD og Dyrevernalliansen om samarbeid med Norecopa, omtalt andre steder i årberetningen.

ad 3:

Tallene kan ikke sammenlignes med 2009 på grunn av overgangen til nytt statistikkverktøy. Antallet treff (summen av tallene for hver dag i måneden) var:

januar	423
februar	464

mars	468
april	504
mai	609
juni	532
juli	197
august	213
september	297
oktober	655
november	491
desember	305

ad 4:

Det var 1 360 abonnenter på Norecopas nyhetsbrev ved utgangen av 2010. Det samme tallet ved utgangen av 2009 var 1 322 abonnenter.

ad 5:

Bare 6 representanter for organisasjoner med fullt medlemskap, samt tre styremedlemmer og sekretæren var tilstede under årsmøtet den 3. juni 2010. Norecopas styre vil diskutere tiltak for å øke oppslutningen til årsmøtet i 2011. Under fagseminaret før årsmøtet, var ca. 80 personer tilstede, hvorav ca. halvparten representerte organisasjoner som er medlemmer av Norecopa eller var privatpersoner med assosiert medlemskap.

ad 6:

Det ble skrevet tre kronikker om dyreforsøk i riksaviser i løpet av 2010.

ad 7:

Norecopas styreleder og sekretær var forfattere av én vitenskapelig artikkel i 2010, publisert i Norsk veterinærtidsskrift. I tillegg var sekretæren medforfatter av en rapport som er sendt til det europeiske tidsskriftet *Laboratory Animals*.

ad 8:

I 2010 har brorparten av ressursene i Norecopa på dette punktet gått til utarbeidelse av en rapport om klassifisering av prosedyrer innen fiskeforsøk, se egen omtale ovenfor.

Norecopa har også skrevet notater om ressursituasjonen knyttet til Norecopa som sekretæren brukte på et møte med representanter for LMD den 11. juni og som styreleder brukte på et tilsvarende møte med representanter for FKD den 20. oktober 2010.

ad 9:

Regnskapet er omtalt i et eget avsnitt.

Oslo, mars 2011

Bente Bergersen

Signe Videm

Aurora Brønstad

Anton Krag

Adrian Smith